

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U000866

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 14-03-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ №126 від 02.04.2025 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сердюк Алла Анатоліївна

2. Alla A. Serdiuk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Соціальні та поведінкові науки

Дата захисту: 12-03-2025

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 7723

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.31.31

Тема дисертації:

1. Психологічні особливості життестійкості осіб підліткового віку в складних життєвих ситуаціях
2. Psychological features of hardiness of adolescents in difficult life situations

Реферат:

1. Дисертація присвячена теоретичному дослідженню та емпіричному вивченню проблеми психологічних особливостей життестійкості осіб підліткового віку в складних життєвих ситуаціях. Експериментальна робота частини емпіричного дослідження проводилась впродовж 2023-2024 рр. Можливість справлятися зі складними ситуаціями в житті, адаптуватися до них, швидко відновлюватися, зберігати позитивний настрій і самостійно приймати вірні рішення це одні з ключових психологічних аспектів життєдіяльності сучасних підлітків. Однак, з огляду на поточні події в Україні, що тривають третій рік поспіль, а саме активні військові дії по всій території України, що спричинені незаконним вторгненням державою агресором росією, страждає найменш захищена категорія населення - діти. З настанням війни в Україні раптові зміни і життєві обставин почали суттєво впливати на життестійкість осіб підліткового віку. Підлітковий вік - це сенситивний період інтенсивних змін, як фізичних, так і психологічних, що підвищує вразливість молодої особи до стресу і

долання труднощів в складних життєвих ситуаціях. Щонайбільше в підлітковому віці формується основа життєвих навичок на майбутнє, а саме вміння долати труднощі і зберегти внутрішню рівновагу. Необхідність дослідження життєстійкості осіб підліткового віку в сучасних реаліях війни зумовлено низкою чинників, які впливають на здатність сучасного підлітка адаптуватися і зберегти психологічну пружність в стресових умовах. Раннє виявлення і розвиток життєстійкості осіб підліткового віку можуть значно покращити результати психологічної адаптації підлітка як до подій сьогодення так і суттєво вплинути на майбутнє, соціальну інтеграцію до нових умов буття, навчання в школі, взаємодію з однолітками і батьками. У першому розділі на основі теоретичного вивчення аналізу літературних джерел та концептуальних підходів наукових психологічних теорій проаналізовано поняття складних життєвих ситуацій. Розкрито сутність низки взаємопов'язаних понять із визначенням складної життєвої ситуації. Крім того, наводяться приклади складних життєвих ситуацій які часто зустрічаються в наукових працях в рамках парадигми сучасної науки. Проаналізовано специфічні особливості складних життєвих ситуацій і виявлено низку специфічних характеристик таких ситуацій які мають здатність впливати у довгостроковій перспективі на психічний стан людини, її поведінку у повсякденному житті. Окреслено, що специфічними особливостями являється несподіваність настання таких ситуацій в житті людини, відсутність здатності контролю ситуації в повній або частковій мірі, інтенсивний емоційний вплив, невизначеність наслідків на майбутнє, необхідність приймати рішення в умовах стресу, зниження життєстійкості і мотивації, а також потреба в адаптації. Визначено фактори виникнення складних життєвих ситуацій. Складні життєві ситуації з'являються під впливом різних чинників, раптових непередбачуваних змін в житті особистості. Обґрунтовано, що для окреслення складних життєвих ситуацій використано перелік споріднених значень "складної життєвої ситуації". Для детального розуміння і аналізу поняття "складна життєва ситуація" проаналізовано трактування понять "ситуація" і "життєва ситуація". Досліджено наукові підходи до визначення поняття "складна життєва ситуація" і "життєстійкість". Наведено приклади Законів України, в яких висвітлено коло питань що на законодавчому рівні дають визначення "складних життєвих ситуацій" і "підліткового віку". Висунуто припущення, що сучасне визначення складної життєвої ситуації надасть поштовх до розкриття внутрішніх ресурсів життєстійкості особистості. Поставлено акценти щодо чинників, які суттєво можуть погіршувати або навпаки змінювати на краще складну життєву ситуацію. Зауважено, що складні життєві ситуації це непростий життєвий процес, який має досліджуватись за віковими групами, гендерною приналежністю та психологічними процесами. Наголошено, що дослідження зазначеної проблематики відбувається у широкому колі питань, таких як соціальні, економічні, комунікаційні, вікові, медичні, родинні, звичаєві та інші. Автором запропоновано визначення і комплексне бачення поняття складної життєвої ситуації у сучасному його розумінні, зважаючи на воєнні події в Україні. Війна, як організований збройний конфлікт між державами, виступає однією з найскладніших життєвих ситуацій, в якій може опинитись як доросла людина, так і підліток. Війна має великий психологічний вплив на особистість і ця життєва обставина взята нами як основна «складна життєва ситуація». Війна надає вимушений глибинний життєвий досвід внутрішніх переживань і страждань на тій території де вона відбувається. Навіть якщо людина виїхала за кордон або вимушено була внутрішньо переміщена в більш спокійний регіон, психотравмуючий фактор залишається і життєстійкість суттєво знижується.

2. The dissertation is devoted to theoretical research and empirical study of the problem of psychological features of hardiness of adolescents in difficult life situations. The experimental work of part of the empirical research was carried out during 2023-2024. The ability to cope with difficult situations in life, adapt to them, quickly recover, maintain a positive attitude and independently make the right decisions are some of the key psychological aspects of the life of modern adolescents. However, given the current events in Ukraine, which have been going on for the third year in a row, namely active military actions throughout the territory of Ukraine, caused by the illegal invasion of the aggressor state Russia, the least protected category of the population - children - suffers. With the onset of the war in Ukraine, sudden changes and life circumstances began to significantly affect the hardiness of adolescents. Adolescence is a sensitive period of intense changes, both physical and psychological, which increases the vulnerability of a young person to stress and overcoming difficulties in difficult life situations. At most, it is in

adolescence that the foundation of life skills for the future is formed, namely the ability to overcome difficulties and maintain internal balance. The need to study the hardiness of adolescents in the modern realities of war is due to several factors that affect the ability of a modern teenager to adapt and maintain psychological hardiness in stressful conditions. Early identification and development of hardiness in adolescents can significantly improve the results of a teenager's psychological adaptation to both current events and significantly affect the future, social integration into new living conditions, schooling, interaction with peers and parents. In the first section, based on the theoretical study of the analysis of literary sources and conceptual approaches to scientific psychological theories, the concept of difficult life situations is analyzed. The essence of a number of interrelated concepts with the definition of a difficult life situation is revealed. In addition, examples of difficult life situations that are often found in scientific works within the framework of the paradigm of modern science are given. The 10 specific features of difficult life situations are analyzed and a number of specific characteristics of such situations are identified that have the ability to influence a person's mental state and behavior in everyday life in the long term. It is outlined that the specific features are the unexpectedness of the occurrence of such situations in a person's life, the lack of ability to control the situation in full or in part, intense emotional impact, uncertainty of consequences for the future, the need to make decisions under stress, a decrease in hardiness and motivation, as well as the need for adaptation. The factors of the emergence of difficult life situations are identified. Difficult life situations appear under the influence of various factors, sudden unpredictable changes in the life of an individual. It is substantiated that a list of related meanings of "difficult life situation" is used to describe difficult life situations. For a deep analysis of the understanding of the concept of "difficult life situation", the interpretation of the concepts of "situation" and "life situation" is analyzed. Scientific approaches to the definition of the concepts of "difficult life situation" and "hardiness" are investigated. Examples of the Laws of Ukraine are given, which describe a range of issues that at the legislative level define "difficult life situations" and "adolescence". It is suggested that the modern definition of a difficult life situation will give impetus to the disclosure of the internal resources of the individual's hardiness. Emphasis is placed on factors that can significantly worsen or, conversely, change a difficult life situation for the better. It is noted that difficult life situations are a difficult life process that should be studied by age groups, gender, and psychological processes. It is emphasized that the study of this issue takes place in a wide range of issues, such as social, economic, communication, age, medical, family, customs, and others. The author proposes a definition and a comprehensive vision of the concept of a difficult life situation in its modern understanding, taking into account the military events in Ukraine. The concept of difficult life situations is studied, using scientific sources of varieties of such situations as an example. The concept of difficult life circumstances in which a person may find himself is considered. War, as an organized armed conflict between states, is one of the most difficult life situations in which both adults and adolescents can find themselves.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Коваленкова А. А. (2024). Analysis of approaches to defining of difficult life situation. Проблеми гуманітарних наук. Психологія. Випуск 53. 86-95. DOI <https://doi.org/10.32782/2312-8437.53.2024-1.13>
- 2. Коваленкова А. А. (2024). Умови розвитку життєстійкості особистості підліткового віку. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки. 36-46. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series12.2024.23\(68\).04](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series12.2024.23(68).04)

- 3. Коваленкова А. А. (2023). Специфічні особливості складних життєвих ситуацій. Problems of the humanitarian sciences. Psychology. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-8437.51.2023-1.8>
- 4. Коваленкова А. А. (2023). Теоретичний аналіз проблеми визначення складної життєвої ситуації та її характерні особливості. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPUnc. series12.2023.21\(66\).03](https://doi.org/10.31392/NPUnc. series12.2023.21(66).03)
- 5. Коваленкова А. А. (2023). Поняття життєстійкості особистості підлітка в сучасних умовах воєнного стану в Україні. Проблеми гуманітарних наук. Психологія. Випуск 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-8437.50.2022-6>
- 1. Коваленкова А. А. (2024). Методики дослідження і формування життєстійкості школярів під час війни в Україні // Проблеми та перспективи розвитку науки, освіти, технологій і суспільства в XXI столітті : зб. тез доповідей міжнародної наук.-практ. конф.(Рівне, 25 черв. 2024 р.). Рівне: ЦФЕНД, 2024. С. 21–25.
- 2. Коваленкова А. А. (2024). Передумови і фактори виникнення складної життєвої ситуації у формуванні життєстійкості особистості. // Вектори соціальної, організаційної та економічної психології : тези доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 23 лют. 2024 р.) / відп. ред. С. Миронець. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2024. – С 118–120. URL: <https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/7da6cdebef07e19b53cea263ec7c>
- 3. Коваленкова А. А. (2022). Право на психологічну допомогу дітям підліткового віку в умовах бойових дій в Україні. Міжнародна наук. конф. «Сімнадцяті юридичні читання «Правничо-політичні цінності як фактор демократичного розвитку України» (26–27 жовт. 2022 р.). С. – 109–113.
- 4. Коваленкова А. А. (2023). Феномен життєстійкості особистості у його сучасному розумінні. Освіта і наука – 2023 : зб. наук. пр. учасників звітно-наук. конф. студентів та аспірантів Ф-ту психології Укр. державного ун-ту імені Михайла Драгоманова (3–7 квіт. 2023 р., м. Київ) [Електронне видання] / Ред. колегія: Л. М. Вольнова. Київ. С. 129–131. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/40085/Osvita%20i%20Onauka_2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 5. Коваленкова А. А. (2023). Феномен життєстійкості осіб підліткового віку. The 13th International scientific and practical conference “Eurasian scientific discussions” (January 22–24, 2023) Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. 2023. P. 292–298. URL: <https://sci-conf.com.ua/wpcontent/uploads/2023/01/EURASIAN-SCIENTIFIC-DISCUSSIONS-22-24.01.23.pdf>
- 6. Коваленкова А. А. (2023). Соціально-психологічна адаптація осіб підліткового віку в період бойових дій в Україні. The 5th International scientific and practical conference “Science and innovation of modern world” (January 25–27, 2023) Cognum Publishing House, London, United Kingdom. 2023. P. 344–348. URL: <https://sci-conf.com.ua/wpcontent/uploads/2023/01/SCIENCE-AND-INNOVATION-OF-MODERNWORLD-25-27.01.23.pdf>

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мозгова Галина Петрівна

2. Halyna P. Mozghova

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4836-245X

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com/citations?user=M6k1swsAAAAJ&hl=uk>

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Луньов Віталій Євгенійович
2. Vitalii Lunov

Кваліфікація: к. психол. н., доцент, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7085-8454

Додаткова інформація: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/34933396>;
<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57211576077>; <https://sciprofiles.com/profile/lunov>

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, буд. 13, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Андрущенко Тетяна Вікторівна
2. Tetiana V. Andrushchenko

Кваліфікація: д.політ.н., професор, 23.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6701-8035

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Співак Любов Миколаївна

2. Liubov M. Spivak

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3653-5432

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=UXC10owAAAAJ&hl=ru>;
<https://www.webofscience.com/wos/author/record/G-7822-2019>

Повне найменування юридичної особи: Бердянський державний педагогічний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125220

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 71100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бігун Неля Іванівна

2. Nelia I. Bihun

Кваліфікація: к.психол.н., доц., 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1767-5181

Додаткова інформація:

https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=uk&user=bdZqaN0AAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. **Заключні відомості**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Руденко Лілія Миколаївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Руденко Лілія Миколаївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Кліваденко Наталія Іванівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна